

OCHRONA KONSUMENTA W ODNIESIENIU DO UMÓW O POWIĄZANE USŁUGI TURYSTYCZNE W ROZUMIENIU DYREKTYWY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2015/2302

DATA PRZESŁANIA: 14.11.2017, DATA AKCEPTACJI: 06.04.2018, KOD JEL: K12

Jerzy Raciborski

Wydział Turystyki i Rekreacji, Akademia Wychowania Fizycznego, Kraków
e-mail: jerzy.raciborski@awf.krakow.pl

STRESZCZENIE

W dyrektywie 2015/2302 objęto ochroną interesy nabywców różnych usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży, u wielu przedsiębiorców, przy wykorzystaniu nowych kanałów dystrybucji. Zdefiniowano na nowo rolę poszczególnych przedsiębiorców turystycznych. Obok organizatorów turystyki oferujących imprezy turystyczne wskazano także przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Polska ustawa implementująca przepisy dyrektywy 2015/2302 nakłada na podmioty ułatwiające podobne obowiązki, jak na organizatorów turystyki. Dotyczyć to może przedsiębiorców działających w internecie, świadczących przewozy czy najem pojazdów, którzy dotychczas nie byli świadomi nowej sytuacji. Jednoznaczne określenie, kiedy ułatwiają one nabywanie powiązanych usług turystycznych ma dla nich podstawowe znaczenie. Nowa regulacja nie była dotychczas w praktyce stosowana – została skonstruowana na nowo, dlatego analiza oparta jest głównie na wykładni językowej i funkcjonalnej przepisów, a w mniejszym stopniu na doświadczeniach praktyki.

SŁOWA KLUCZOWE

usługi, powiązane, umowy, turystyka, konsument

WPROWADZENIE

Przyjęcie przez Parlament Europejski i Radę (UE) dyrektywy 2015/2302 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zwanej dalej dyrektywą, stawia przed ustawodawcą krajowym oraz praktyką wyzwania wynikające z nowatorskiego charakteru wielu wprowadzanych tym aktem rozwiązań (Gospodarek 2014a, s. 177), spośród których na pierwsze miejsce wysuwa się nowe rozumienie zakresu pojęcia „impreza turystyczna”, a także wprowadzenie

nowej kategorii „powiązanych usług turystycznych”. Dyrektywa była oczekiwana jako akt usuwający niedostatki dotychczasowej regulacji dyrektywy 90/314/EWG (Kubiak-Cyrul, 2015, s. 20), w tym wynikające z minimalnej harmonizacji, była też odpowiednio długo przygotowywana i dyskutowana (*Biała księga...*, 2015, s. 84), formułowano także obawy związane z proponowanymi rozwiązaniami (Gospodarek, 2014b, s. 33)

Omawiana dyrektywa to zgodnie z jej art. 4 akt pełnej harmonizacji, co oznacza, że państwa członkowskie nie mogą w przedmiocie jej regulacji utrzymywać ani wprowadzać do swojego prawa krajowego przepisów odbiegających od tych, które zostały w niej ustanowione, w tym również przepisów surowszych lub łagodniejszych, prowadzących do zróżnicowanego poziomu ochrony podróżnych. Należy jednak podkreślić, że dyrektywa jako instrument maksymalnej harmonizacji jest jednak, inaczej niż rozporządzenie, adresowana do państw członkowskich, a nie do obywateli wprost. Oznacza to, że użyte w jej treści sformułowania mogą nie zostać przetransponowane do prawa wewnętrznego dosłownie, ale uzupełnione o niezbędne objaśnienia i sformułowania, których tekst dyrektywy nie zawiera, a które nie zmieniają założonego poziomu ochrony. Zwraca się chociażby uwagę na niebezpieczeństwo związane z przyjętą konwencją tłumaczenia tekstów na języki narodowe (Kubiak-Cyrul, 2015, s. 25), w tym uporczywe stosowanie pojęcia sprzedaży w odniesieniu do usług, co często utrudnia zrozumienie charakteru prawnego omawianych czynności.

Metoda przyjęta na potrzeby niniejszej pracy sprowadza się w zasadzie do wykładni słownej, weryfikowanej przez wykładnię funkcjonalną przepisów dyrektywy i implementującej ją ustawy z 27 października 2017 roku o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, zwanej dalej ustawą. Nowe ujęcie podstawowych terminów odnoszących się zarówno do podmiotów, jak i przedmiotu regulacji nie pozwala na proste przeniesienie dotychczasowego doświadczenia i dorobku praktyki na nowe instytucje prawne. Jednak ich objaśnienie, chociażby tylko w zakresie wykładni tekstów, wydaje się pilną koniecznością wobec krótkiego czasu na dostosowanie się do nowych przepisów przedsiębiorców i innych podmiotów niepodlegających dotychczas szczególnym obowiązkom.

Deklarowaną przesłanką nowego uregulowania, zgodnie z motywem 2 preambuły dyrektywy, jest odpowiedź na nowe zjawiska rynkowe, w tym powszechne wykorzystanie internetu zastępującego tradycyjne kanały dystrybucji i umożliwiającego łączenie usług turystycznych w sposób bardziej swobodny niż w tradycyjnym modelu imprez turystycznych (Żegleń, Nizioł, 2017, s. 167; Zawistowska 2014, s. 173). Klienci (podróżni) mogą łączyć usługi niezbędne w czasie podróży poprzez procesy rezerwacji (zawierania umów) pozostające między sobą w mniejszym lub większym powiązaniu. Dyrektywa zdaje się porządkować je według kolejności – najściślejsza integracja to imprezy turystyczne w nowym ujęciu, celowa integracja nietworząca imprezy to powiązane usługi turystyczne, a usługi połączone jedynie poprzez udostępnianie informacji (linki) wykraczają poza zakres szczególnej regulacji.

Pomijając dopuszczalny margines zróżnicowania regulacji krajowych pozostawiony w dyrektywie, należy zastanowić się, czy przyjęta formuła harmonizacji uwalnia ustawodawców krajowych od potrzeby własnego uzasadnienia wprowadzanych rozwiązań. Takie stanowisko znajdowało się w licznych odpowiedziach wnioskodawcy polskiego projektu ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych na wątpliwości zgłaszane w toku konsultacji, a dopuszczono je także w bardzo wnikliwej i trafnej opinii Rady Legislacyjnej z 19 maja

2017 roku o tym projekcie (RL-0302-17/17), sformułowanej jeszcze przed skierowaniem go do prac sejmowych. Wydaje się ono jednak nazbyt optymistyczne. Wprowadzana jest bowiem do porządku prawnego instytucja dotychczas nieznaną, wobec której nie ukształtowała się żadna praktyka stosowania w obrocie gospodarczym czy rozstrzygnięcia sporów.

W toku prac nad przygotowaniem nowej regulacji europejskiej kształtowała się dopiero terminologia ostatecznie ustalona w przyjętej dyrektywie. Wykorzystywano w szczególności sformułowania „pakiety dynamiczne” i „aranżowane usługi turystyczne” dla określenia ogółu nowych zjawisk w zakresie dystrybucji usług turystycznych. Ostatecznie zamiast określenia „aranżowane” wybrano termin „powiązane usługi turystyczne”, natomiast „pakiety dynamiczne” zostały objęte nowym ujęciem imprez turystycznych (*Biała księga...*, s. 90). Warto zwrócić uwagę, że także pojęcie „imprezy turystycznej” doznało ważnej zmiany. Zrezygnowano z podkreślenia „wspólnego programu” czy koordynacji świadczeń, powszechnego w omawianiu dotychczasowej konstrukcji (Nesterowicz, 2012, s. 49; Raciborski, 1999, s. 111; Gospodarek, 2006, s. 282; Cybula, 2006, s. 107), na rzecz ograniczenia się do stwierdzenia, że usługi będą wykorzystane w trakcie „jednej podróży”. Otwiera to pytanie o możliwość domagania się koordynacji usług przez organizatora, skoro ich dobór zależy może od decyzji podróżnego i być dokonywany sukcesywnie.

Jednoznaczne rozumienie powiązanych usług turystycznych i tym samym określenie podmiotów (przedsiębiorców turystycznych) ułatwiających ich nabywanie wydaje się dla wdrożenia nowej regulacji kluczowe między innymi dlatego, że ustawodawca polski zdecydował o objęciu podmiotów ułatwiających podobnym zakresem regulacji administracyjnoprawnej (jako działalności regulowanej) i zakresem obowiązków, jak organizatorów turystyki. Uchybienia w zakresie zgłoszenia działalności w zakresie ułatwiania nabywania powiązanych usług zostało obwarowane w art. 59 ustawy odstrasżającą karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat trzech, co wymaga jasnego, niebudzącego wątpliwości wskazania kręgu podmiotów objętych obowiązkiem zgłoszenia.

Zgodnie z art. 3 pkt 5 dyrektywy oraz art. 6 ust. 1 ustawy powiązane usługi turystyczne to co najmniej dwa różne rodzaje usług turystycznych nabytych na potrzeby tej samej podróży lub tych samych wakacji, dla których zawierane są odrębne umowy z poszczególnymi dostawcami usług turystycznych, które nie stanowią imprezy turystycznej, ale dla których przedsiębiorca ułatwia podróżnemu:

- a) dokonanie odrębnego wyboru i odrębnej płatności za każdą usługę turystyczną, przy okazji jednej wizyty lub jednego kontaktu z jego punktem sprzedaży lub
- b) nabycie co najmniej jednej dodatkowej usługi turystycznej od innego przedsiębiorcy w sposób ukierunkowany, jeżeli umowa z takim innym przedsiębiorcą zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.

Każda z tych sytuacji wymaga dodatkowego rozważenia, szczególnie ze względu na potrzebę odróżnienia od imprez turystycznych i niepowiązanych usług turystycznych nabywanych na potrzeby tej samej podróży.

POWIĄZANE USŁUGI NABYWANE W JEDNYM PUNKCIE SPRZEDAŻY A IMPREZA TURYSTYCZNA

W pierwszej kolejności należy zastanowić się, czy pojęcie usług powiązanych poprzez ułatwienie nabycia w jednym punkcie sprzedaży jest wystarczająco odróżnione od pojęcia imprezy turystycznej, w szczególności imprezy powstającej zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy niezależnie od tego, czy zawarto odrębne umowy z dostawcami poszczególnych usług turystycznych, jeżeli usługi te są nabywane w jednym punkcie sprzedaży i zostały wybrane, zanim podróżny zgodził się dokonać zapłaty.

Wskazać zatem można różnice pomiędzy „nabywaniem” usług składających się na imprezę turystyczną i „ułatwianiem nabycia” usług powiązanych, a także zgodą na zapłatę za wszystkie wybrane usługi, nawet różnych usługodawców, składające się na imprezę turystyczną. Ale w przypadku usług powiązanych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy, także następuje zapłata za wszystkie usługi przy okazji jednej wizyty lub jednego kontaktu z punktem sprzedaży. Tym samym trudno powiedzieć, że zapłata za jedną z usług poprzedziła wybór innej.

Wątpliwość może także dotyczyć rozumienia „punktu sprzedaży”, który w dyrektywie określany jest jako miejsce prowadzenia „sprzedaży detalicznej”, ta zaś zbiega się z pojęciem „sprzedawcy detalicznego” jako podmiotu sprzedającego lub oferującego do sprzedaży imprezy turystyczne. Czy zatem sprzedaż detaliczna to termin zastrzeżony do zawierania umów o imprezy turystyczne, czy też także umów o pojedyncze usługi turystyczne, na przykład bilety komunikacyjne. Ustawodawca polski w art. 4 pkt 11 ustawy określa ten punkt jako miejsce prowadzenia sprzedaży imprez turystycznych i sprzedaży powiązanych usług turystycznych bez odniesienia do detalicznego charakteru tej sprzedaży, a sprzedawcy detalicznego nie definiuje, zastępując go pojęciem „agenta turystycznego”, który na podstawie umowy agencyjnej sprzedaje lub oferuje do sprzedaży imprezy turystyczne. Ta zmiana zdaje się wątpliwość w pewnym stopniu wyjaśniać.

Przyjąć też chyba należy, w świetle art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy i art. 3 pkt 5 lit a dyrektywy, że do powiązania usług turystycznych dochodzi w przypadku, gdy przedsiębiorca faktycznie ułatwiający zawarcie umowy z innym nie świadczy własnych usług turystycznych, a jedynie pośredniczy, na przykład na podstawie umowy agencyjnej – jako agent w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego, a nie agent turystyczny w rozumieniu ustawy. Jednak w takim przypadku pozostają wątpliwości, czy można ułatwiać powiązanie usług turystycznych, nie świadcząc żadnej własnej, bowiem bezprzedmiotowe może być zabezpieczenie finansowe wymagane od takiego podmiotu ułatwiającego.

USŁUGI POWIĄZANE POPRZEZ NABYCIE W SPOSÓB UKIERUNKOWANY

Nabywanie dodatkowych usług jako proces tworzenia powiązanych usług turystycznych należy odróżnić od tworzenia imprezy turystycznej poprzez nabywanie usług od odrębnych przedsiębiorców turystycznych za pośrednictwem powiązanych procesów rezerwacji online, podczas których przedsiębiorca turystyczny, z którym zawarta została pierwsza umowa, przekazuje innemu przedsiębiorcy turystycznemu lub przedsiębiorcom turystycznym: imię i nazwisko podróżnego, adres poczty elektronicznej oraz szczegóły płatności, mimo że umowa z tym innym przedsię-

biorcą turystycznym lub przedsiębiorcami turystycznymi powinna zostać zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej. Zatem w przypadkach, w których przekazywane będą tylko niektóre z tych danych, do powstania imprezy turystycznej nie dochodzi.

Jednak wyjaśnienie konstrukcji powiązania, które następuje poprzez nabycie co najmniej jednej dodatkowej usługi turystycznej od innego przedsiębiorcy w sposób ukierunkowany, rodzi przede wszystkim pytanie o to, jak rozumieć „nabycie w sposób ukierunkowany”. Warunek, aby umowa z takim innym przedsiębiorcą została zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej, nie budzi już takich wątpliwości, jakkolwiek otwiera przed przedsiębiorcami szereg możliwości w zakresie unikania statusu usług powiązanych, chociażby przez wydłużanie okresu związania podróźnego ofertą.

Należy mieć na uwadze sformułowanie motywu 9 preambuły dyrektywy, zgodnie z którym przedsiębiorcy internetowi lub stacjonarni „ułatwiają” zawarcie przez podróźnego umów z różnymi dostawcami, w tym poprzez powiązane procesy rezerwacji (jednak powiązanie to ma inny charakter niż określone w art. 3 pkt 2 lit. b ppkt (v) powiązanie procesów rezerwacji tworzące imprezę turystyczną), oraz motywu 12 nakazującego odróżnić powiązane usługi turystyczne oferowane online od powiązanych stron internetowych, których celem nie jest zawarcie umowy, oraz od linków, za pomocą których podróźni są ogólnie informowani o dalszych usługach turystycznych.

W praktyce wydaje się, że ułatwianie nabycia powiązanych usług turystycznych poprzedzone będzie ustaleniem zasad współpracy pomiędzy podmiotem ułatwiającym a innymi przedsiębiorcami oferującymi usługi turystyczne. Według motywu 13 ułatwianie nabywania usług wynika często z powiązań handlowych, których elementem jest wynagrodzenie pomiędzy przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie dodatkowych usług turystycznych a innym przedsiębiorcą – niezależnie od metody obliczania takiego wynagrodzenia, które może na przykład być uzależnione od liczby kliknięć lub od obrotu.

W omawianym modelu „powiązania” usług podmiot ułatwiający to powiązanie nie jest świadom, czy podróźny nabywający u niego pierwszą usługą skorzysta z możliwości zawarcia kolejnych umów z innymi przedsiębiorcami. Powinien zostać o tym powiadomiony, aby mógł należycie wykonać swoje obowiązki – informacyjne, wynikające z dyrektywy, oraz administracyjne, wynikające z polskich przepisów ustawy, szczególnie w zakresie zabezpieczenia finansowego. Tym samym należałoby przyjąć, że „ukierunkowane” nabycie zachodzi w przypadkach, w których przedsiębiorcy współpracują na podstawie odpowiednich umów. Przemawia za tym wyłącznie wykładnia funkcjonalna, bowiem ustawodawca sprawy tej nie rozstrzyga.

Za taką wykładnią przemawia art. 19 ust. 4 dyrektywy, który nakłada na przedsiębiorcę, który nie jest przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych, obowiązek informowania przedsiębiorcy, który ułatwił nabycie powiązanych usług turystycznych, o zawarciu odpowiedniej umowy. Bez zawarcia tej umowy do powiązania usług turystycznych nie dochodzi, zatem w interesie podmiotu ułatwiającego wymaga to ustalenia odpowiedniego związku pomiędzy zawieraniem z podróźnym umowami i przyjęcia odpowiedniego sposobu i terminu informowania.

ZAKRES OCHRONY NABYWCY POWIĄZANYCH USŁUG TURYSTYCZNYCH

Zasadnicza różnica w statusie podróżnego korzystającego z powiązanych usług turystycznych wobec statusu korzystającego z imprezy turystycznej, nawet obejmującej świadczenia wielu przedsiębiorców, wynika z objęcia korzystających z imprez turystycznych bardzo szeroką regulacją w zakresie obowiązków informacyjnych, treści umów, warunków ich wykonywania i zmiany i wreszcie odpowiedzialności za wykonanie. Na tym tle ochrona konsumenta powiązanych usług turystycznych wypada tak słabo, że może rodzić pytanie o zasadność tej regulacji.

Jednym z podstawowych instrumentów ochrony konsumenta (podróżnego) w nowej dyrektywie jest informacja o charakterze zawieranych umów i wynikających z tego konsekwencjach dla odpowiedzialności. Jest to szczegółowe rozwinięcie idei, która w dotychczasowej polskiej ustawie o usługach turystycznych realizowana była przez lakoniczne przepisy art. 12 ust. 1 pkt 10 oraz art. 14 ust. 2 pkt 10.

Artykuł 19 ust. 2 dyrektywy nakazuje poinformowanie podróżnego, zanim zwiąże się on jakąkolwiek umową prowadzącą do powstania powiązanych usług turystycznych lub jakąkolwiek odpowiadającą ofertą, a art. 39 ust. 1 ustawy nakazuje to „przed zawarciem umowy” o tym, że nie przysługują mu żadne prawa przysługujące korzystającym z imprez turystycznych, a także o posiadaniu zabezpieczenia finansowego (ochrony na wypadek niewypłacalności), ograniczonego do jego własnych usług.

Informacja ta zasadniczo opiera się na standardowych drukach, które w dyrektywie umieszczono w: załączniku I części A-C w odniesieniu do imprez turystycznych i załączniku II części A-E w odniesieniu do powiązanych usług turystycznych, a w ustawie w załącznikach 1–8, ale w przypadku, gdy usług nie objęto żadnym formularzem – na udostępnieniu powyższych informacji w inny sposób.

W praktyce pojawi się pytanie, w którym momencie konsument (podróżny) usług powiązanych powinien otrzymać informację o powiązanych charakterze umów. Przedsiębiorca ułatwiający stwarza jedynie możliwość zawarcia kolejnych umów, ale raczej nie będzie to warunkiem zawarcia umowy o jego własną usługę. Podróżny po nabyciu pierwszej usługi może, ale nie musi podjąć decyzji co do kolejnych usług, a może decyzję tę podjąć po upływie 24 godzin. O ile przyjąć można, że przedsiębiorca ułatwiający nabywanie kolejnych usług powinien wpleść informację w proces tego ułatwiania (przekierowania), to informacja ta pozostaje warunkowa. Czy zatem obowiązek poinformowania powinien ciążyć tylko na podmiocie inicjującym, czy także kolejnym usługodawcy na podstawie procesu przekierowania? Jak wspomniano wyżej, przedsiębiorca do którego przekierowano podróżnego, powinien powiadomić o zawarciu umowy przedsiębiorcę ułatwiającego, ale z obowiązkiem informacyjnym nie należy chyba zwlekać do otrzymania takiego powiadomienia.

Przedsiębiorcy oferujący poszczególne usługi powiązane z inicjatywą jednego z nich ponoszą odpowiedzialność jedynie za wykonanie usług objętych umową z każdym z nich. Z tego punktu widzenia trudno wskazać istotną korzyść dla podróżnego wynikającą z nadania usługom statusu powiązanych, skoro i tak każdy usługodawca ponosi odpowiedzialność za wykonanie swojej umowy.

Zmiana będzie dotyczyła przede wszystkim osób nabywających bilety tam i z powrotem, dla których pojawi się zabezpieczenie kosztów powrotu w razie niewypłacalności przewoźnika, a tak-

że rozszerzona zostanie ochrona pasażerów linii lotniczych na wypadek upadłości przewoźnika. Obecna regulacja, wynikająca z rozporządzenia 261/2004, różnicuje faktycznie sytuację pasażerów, którzy nabyli bilety samodzielnie i w przypadku upadłości przewoźnika przed wykonaniem ich umowy mogą zgłaszać roszczenia do masy upadłościowej, co czyni wątpliwą możliwość zaspokojenia wobec odległej kolejności takich roszczeń, od sytuacji pasażerów korzystających z przewozów lotniczych w ramach pakietów – których roszczenia objęte są zabezpieczeniem wymaganym od organizatorów podróży (Ochrona..., 2013, s. 3). Obecnie także nabywający bilety samodzielnie, ale w ramach usług powiązanych ułatwionych przez przewoźnika, będą objęci ochroną. Odpowiedź na pytanie, dlaczego ustawodawca europejski nie załatwia raz, a dobrze praw pasażerów, będzie zapewne przedmiotem zainteresowania wielu autorów.

Analiza wzorcowych informacji sformułowanych w załącznikach do dyrektywy i ustawy może jednak nasuwać podróżnym wnioski rozszerzające zakres ochrony. We wszystkich formularzach przeznaczonych dla przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług przedsiębiorca ten oświadcza, że podróżnemu nie będzie przysługiwała ochrona przewidziana dla imprez turystycznych, że nie ponosi on odpowiedzialności za należyte wykonanie poszczególnych usług, ale jedynie za własną, i w tym zakresie posiada zabezpieczenie na wypadek niewypłacalności zapewniające zwrot wpłaty na jego rzecz oraz, w przypadku przewozu tam i z powrotem, na pokrycie kosztów powrotu. W dodatkowej informacji o zabezpieczeniu powiadamia jednak, że zabezpieczenie nie obejmuje usług, których wykonanie jest możliwe pomimo jego niewypłacalności. Z tego ostatniego sformułowania można *a contrario* wnioskować o objęciu zabezpieczeniem usług niemożliwych do wykonania, na przykład dlatego, że z powodu niewypłacalności przewoźnika podróżny nie dotrze do miejsca ich świadczenia. Aby nie było to dla podróżnych mylące, polski ustawodawca w przepisach o zabezpieczeniu nakazać może objęcie odpowiednimi instrumentami zabezpieczenia również obcych usług, których wykorzystanie jest niemożliwe z powodu upadłości podmiotu ułatwiającego, ale może to wykraczać poza przyjęty zakres swobody w implementacji. Zastrzeżenie to nie dotyczy sytuacji, w której podmiot ułatwiający przyjmuje należności za powiązane usługi z jakiegokolwiek tytułu.

Dyrektywa nie wypowiedza się w sprawach form zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, ogranicza się jedynie do wskazań, aby były one skuteczne i zapewniały niezwłoczne wypłaty. Wymaga oczywiście odróżnienia sytuacji przedsiębiorców, na których ciąży obowiązek zapewnienia powrotu do kraju, w praktyce przewoźników zapewniających przewóz w obie strony, od przedsiębiorców, którzy takiego obowiązku nie mają. W związku z powyższym zabezpieczenia w polskiej ustawie oparto na takiej samej konstrukcji, jak w odniesieniu do organizatorów turystyki, dając podmiotom ułatwiającym wybór pomiędzy gwarancją bankową, gwarancją ubezpieczeniową, ubezpieczeniem na rzecz turystów i ewentualnie rachunkiem powierniczym w tak zwanym pierwszym filarze i nakazując prowadzenie wykazu umów i składanie odpowiednich deklaracji do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego.

PODSUMOWANIE

Wprowadzenie do europejskiego i polskiego porządku prawnego regulacji obejmującej powiązane usługi turystyczne poprawiło ochronę konsumenta przede wszystkim w zakresie precyzyjnej informacji o jego statusie prawnym i przysługujących mu prawach. O ile świadomość konsumenta o zawarciu umów o powiązane usługi turystyczne będzie zapewniona poprzez standardową informację dostarczaną przez usługodawcę ułatwiającego nabywanie kolejnych usług turystycznych, to pewne wątpliwości co do kwalifikowania sytuacji samego usługodawcy mogą wynikać z niezbyt jasnego definiowania „ukierunkowanego” sposobu zawierania kolejnych umów.

Jednoznaczna wykładnia nowych przepisów pozwalająca zakwalifikować usługodawcę do grona przedsiębiorców turystycznych jako organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych jest niezbędna wobec nadania jego działalności charakteru regulowanego i obwarowania jej legalnego wykonywania surową sankcją karną.

Zabezpieczenie finansowe na wypadek niewykonania powiązanych usług turystycznych ma znaczenie przede wszystkim dla pasażerów korzystających z usług lotniczych, będących równocześnie podróżnymi – poza stworzeniem gwarancji powrotu do kraju dla posiadających bilety powrotne, w przypadku upadłości linii lotniczych zapewniono zwrot wpłat za usługi których pasażerowie nie mogli wykorzystać bez konieczności dochodzenia zwrotu należności z masy upadłościowej. W odniesieniu do innych usług turystycznych, których świadczeniu będzie towarzyszyło ułatwianie nabywania usług powiązanych, trudno obecnie wskazać przypadki uzasadniające tak rozbudowaną regulację prawną, która wynika z przepisów dyrektywy i polskiej ustawy.

LITERATURA

- Biała księga ustawy o usługach turystycznych* (2015). Warszawa: Ministerstwo Sportu i Turystyki, Departament Turystyki.
- Cybula, P. (2006). Umowa o imprezę turystyczną w praktyce biur podróży. W: P. Cybula (red.), *Prawo w praktyce biur podróży* (s. 104–134). Warszawa: LexisNexis.
- Dyrektywa Rady 90/314/EWG z 13.06.1990 w sprawie zorganizowanych podróży, wakacji i wycieczek. Dz.U. L 158 z 23.6.1990.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z 25.11.2015 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniająca rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE oraz uchylająca dyrektywę Rady 90/314/EWG. Dz.Urz. UE L 236 z 11.12.2015.
- Gospodarek, J. (2006). *Prawo turystyczne*. Warszawa: Difin.
- Gospodarek, J. (2014a). Znaczenie dla rynku turystycznego projektowanej dyrektywy parlamentu europejskiego i rady w sprawie imprez turystycznych i aranżowanych usług turystycznych. *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 3 (27), 165–181.
- Gospodarek, J. (2014b). Projektowana dyrektywa turystyczna a przyszłość turystyki w Unii Europejskiej i w Polsce. *Rozprawy Naukowe Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu*, 46, 27–36.
- Kubiak-Cyrul, A. (2015). Zakres stosowania nowej dyrektywy w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych z perspektywy prawa polskiego. *Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały*, 2, 19–34.
- Nesterowicz, M. (2012). *Prawo turystyczne*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Ochrona pasażerów w przypadku niewypłacalności linii lotniczej* (2013). Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Bruksela, 18.3.2013, COM(2013) 129 final.

- Opinia z 19.05.2017 o projekcie ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Rada Legislacyjna przy Prezesie Rady Ministrów. RL-0302-17/17, sformułowana na podstawie projektu M. Kalińskiego, M. Bojarskiego, D. Kijowskiego.
- Raciborski, J. (1999). *Usługi turystyczne. Przepisy i komentarz*. Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
- Ustawa z 27.10.2017 o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Druk senacki nr 641.
- Zawistowska, H. (2014). Wpływ internetu na kształtowanie się modelu prawnej ochrony konsumentów usług turystycznych. W: Z. Kruczek, W. Banasik (red.), *Dynamika przemian rynku turystycznego* (s. 173–188). Warszawa: Wyższa Szkoła Turystyki i Języków Obcych Warszawa.
- Żegleń, P., Nizioł, A. (2017). Wpływ nowoczesnych technologii informatycznych na funkcjonowanie rynku turystycznego. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 5, 165–182.

CONSUMER PROTECTION IN RELATION TO CONTRACTS FOR LINKED TRAVEL ARRANGEMENTS WITHIN THE MEANING OF DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL (EU) 2015/2302

ABSTRACT	Directive 2015/2302 protects the interests of purchasers of various tourist services with many service providers for the purposes of the same journey, using new distribution channels. The role of respective tourist entrepreneurs has been redefined. Apart from tourist organizers offering tourist events, entrepreneurs facilitating the provision of linked travel arrangements are also indicated. The Polish law act implementing the provisions of Directive 2015/2302 imposes similar obligations on facilitating entities as in case of tourist organizers. This may concern entrepreneurs operating in Internet and providing transport or renting vehicles who so far were not aware of the new situation. A clear definition of when they facilitate the provision of linked travel arrangements is essential to them. The new regulation has not been applied in practice yet. It has been constructed anew and, therefore, the analysis is based mainly on linguistic and functional interpretation of regulations, and to a lesser extent on the experiences of practice.
KEYWORDS	services, linked, contracts, tourism, consumer

Translated by Jacek Ożarowski